

BUITEN

18^e JAARGANG N°. 14.

ZATERDAG 5 APRIL 1924.

Foto C. Steenbergh.

DE OVERIJSSELSCH E VECHT BIJ DALFSEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

IN DE DUISTERE RIMBA. UIT HET HOOGDUITSCH DOOR WILHELM VOLZ (I4)	BLZ. 158
LANGS DE OVERIJSSELSCH E VECHT, DOOR DR. P. W. J. VAN DEN BERG, GEÏLLUSTREERD	157, 160—165
DE KAPOEN, DOOR D. A. PRÉSUNTEL	BLZ. 162
ONWETENSCHAPPELIJKE REISINDRUKKEN, DOOR L. VERWEY	„ 164
DRAKENBLOED EN DRAKENBOOMEN, DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 165—166
D'GOOYSE BOER, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLL. BLZ.	167
EEN DEFTIGE GEVEL VAN EEN PATRICISCH HUIS TE SCHIEDAM, ILLUSTRATIE	„ 167
DE GEHEIMZINNIGE DOOD VAN MR. SERLES, DOOR W. B. M. FERGUSON (I4)	„ 167
OP MARIËNDAAL BIJ ARNHEM, ILLUSTRATIE	„ 168

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

IN DE DUISTERE RIMBA.

SUMATRA'S OERWOUD EN OERMENSCHEN.

I4)

Uit het Hoogduitsch

DOOR WILHELM VOLZ.

HET dorpshoofd kwam mij, met een paar in lompen gekleede Maleiers als gevolg, in feestgewaad tegemoet en begroette mij eerbiedig. Plechtig greep hij mijn linkerhand, voerde mij het dorp binnen en geleidde mij naar zijn huis, terwijl hij mij uitnodigde, den nacht bij hem door te brengen. Hij wist hoe het hoorde. Maar ik wist het ook; daarom dankte ik hem heel beleefd en zeide, dat ik bij mijn menschen moest blijven. Ik verkoos toch nog mijn tent boven het armzalige, kleine, vuile en vermoedelijk ook van ongedierte kriewelende huis van het dorpshoofd. ☞ Tegen den avond ging ik op weg om een paar duiven te schieten; mijn weg voerde over een oude „ladang”, waar 's avonds veel duiven moesten zijn. Ik kreeg er geen enkele onder schot en slenterde verder, door een bosch van bamboes. Als machtige tien à twaalf voet hooge grashalmen stonden die goud-achtige stokken naast elkander. Met hun kronen wijd-uitgespreid vormden zij van boven koepels en verheven kruisgangen, welke door het dichte bladerendak weinig licht doorlieten; er was geen spoor van kreupelhout te bekennen en de gewelven waren aan alle kanten open. De grond was bedekt met de afgevallen smalle gele bladeren; zoo stonden daar die gele gewelven, roodbeschenen door de laatste stralen van de ondergaande zon, met diep-zwarte schaduwen — een zeldzaam mooi gezicht. Nog verder ging ik tot dicht bij het oerwoud, maar tevergeefs. De zon daalde ter kimme; de schemering duurt slechts kort, daarom keerde ik maar om en ging het pad der inboorlingen terug. Na een poosje kwam ik langs het bamboebosch — opeens weerklinkt er, vlak bij mij, uit die schoone gewelven een brommend á oe mm — á oe mm, á oe m, wel zes, zevenmaal achter elkaar. ☞ Ik schrik op; een tijger — daar op een twintig pas van mij af! Mijn oogen boren door het donkere bamboebosch — ik kan niets meer

onderscheiden. De koelie, die met mijn tweede geweer een tien pas achter mij aan slenterde, is als de bliksem bij mij — hij ziet zoo geel als een citroen, al het bloed is uit zijn gezicht geweken: „een tijger, heer!” Ik probeer of ik mijn vizier nog kan zien — hier buiten zou het desnoods nog gaan — maar daar in het bamboebosch heerschte tegen mijn wang, gereed daarom wachtte ik met mijn geweer tegen mijn wang, gereed om den tijger te ontvangen. Nog eenmaal een dreigend á oem — á oe mm; daarop diepe stilte, geen geruisch, geen gekraak. Na een poosje hoorde men het mauwen dieper in het woud. Met spijt, maar wil ik eerlijk zijn — ook wel wat opgelucht, ging ik naar huis; het was al bijna donker, men kon haast niets meer zien, zoodat zelfs een schot met hagel heel onzeker ware geweest, en als de tijger aangevallen had, dan zou het maar een los afgeschoten schampschot geweest zijn. Maar wat zou den tijger genoopt hebben, van zijn sprong af te zien?

☞ Langs de rivier de Rupit liggen, op vier à vijf kilometer van elkander, kleine gehuchten met kleine huisjes en met weinig menschen; het is er armoedig. De vrouwen bebouwen het land, dat weinig opbrengt, de mannen zijn veelal visschers en jagers; het zijn de laatste Maleiers van het gebergte. De streek is zoo afgelegen, dat er hier hoogst zelden een Europeaan komt. In naam zijn de menschen mahomedanen, maar nergens zag ik hier een moskee. Er zijn hier nog resten van het oude Hindoeïsme, maar ook heel weinig, want hun geestelijke behoeften zijn al zeer gering. De namen van de dorpen hier getuigen dat zij vroeger betere dagen gekend hebben: „Zegenvreugde”, en „Koningslust” zijn nu twee armzalige gehuchtjes. Diep in het oerwoud ligt het dorp „Geestenhoek”. Aan groote rotsblokken in de rivier ontleenen sommige dorpjes hun naam, zooals „Olifantssteen,” en „Wachtersteen”. Er werd mij een aardige legende, zeker van Indischen oorsprong, van deze steenen verteld, die wel de moeite waard is oververteld te worden. ☞ Er woonde eenmaal in het land Palembang een man, die heer Bittertong genaamd werd; dezen naam had hij gekregen omdat zijn tong zwart en bitter was. Hij was een groot tovenaars en wanneer hij zeide: „word steen!” dan moest alles in steen veranderen; en als hij tot een mensch zeide: „sterf!” dan moest die mensch dadelijk doodgaan. Zulk een groot tovenaars was hij! ☞ Op zekeren dag voer Bittertong in een boot op de rivier; daar zag hij dicht bij het dorp drie groote olifanten in het water, die naar den anderen oever overstaken. Daar vroeg hij: „Holla, zeg eens, olifanten, waar gaat dat heen?” De drie olifanten bleven zwijgen, omdat zij niet praten konden. Toen werd de tovenaars toornig en vervloekte de olifanten en zeide, dat zij in steen moesten veranderen en dadelijk veranderden zij alle drie in steen en tot op den huidigen dag zijn die steenen nog midden in de rivier te zien. Een volgenden keer, toen hij weer op de rivier voer, zag hij een jongen Radja met zijn jonge vrouw, waarmee hij pas getrouwd was, in de rivier baden en gekheid met haar maken; toen vroeg hij heel zacht: „wat doen jullie daar?” Maar omdat hij zoo zacht gesproken had, dat niemand hem gehoord had, antwoordde ook niemand; toen werd de tovenaars zoo boos en veranderde den Radja en zijn jonge vrouw in steen. En nu kan men nog dien steen in de rivier zien en het dorp heeft tengevolge daarvan den naam van Kampong Bātu Rádja (d. i. de versteende Radja) gekregen. ☞ Een poosje daarna ontmoette hij op de rivier een man, die hem reeds kende en van zijn toovermacht op de hoogte was; deze riep hem aan en zeide: „Hallo, zeg Bittertong, je vrouw is dood!” „Wat,” riep Bittertong: „mijn vrouw dood?” En op hetzelfde oogenblik viel zijn vrouw in de boot neer, want Bittertong had immers gezegd, dat zij dood was. Toen Bittertong zag, dat zijn vrouw dood was, stapte hij aan land en ging te voet verder. Niet lang daarna ontmoette hij een man, die vier oogen had. Toen heer Vieroog hem zag, riep hij: „Hallo, Bittertong, alle menschen zeggen, dat je een groot tovenaars bent!” Daarop antwoordde heer Bittertong: „dat is ook zoo, maar jij, wat wil jij?” Heer Vieroog antwoordde: „ik zou wel eens willen zien of dat waar was!” Heer Bittertong was tevreden, want het streefde zijn trots. Toen zeide heer Vieroog: „zie eens, daarginds staat een wijnpalm, er hangen veel groote trossen met vruchten aan. Laten wij nu om de beurt ons hoofd er onder houden, terwijl de ander naar boven klimt en de vruchten afsnijdt”. „Goed,” zeide heer Bitterton: „ga jij maar onder den boom staan; ik klim er dan in en snijd de vruchten af”. Zoo ging Vieroog dus onder den boom staan en Bittertong klom erin om de vruchten af te

snijden. Vieroog boog zijn hoofd naar beneden, maar met de twee oogen, die hij achter in zijn hoofd had, kon hij nu naar boven kijken. Toen dus heer Bittertong een heel zwaren tros afsneed en naar beneden gooide, zag heer Vieroog dit en toen hij bijna bij zijn hoofd was, sprong hij vlug op zij; de tros viel op den grond en trof hem niet. Zoo deed hij wel drie of viermaal. Heer Bittertong klom nu naar beneden en ging nu op zijn beurt onder den boom staan en heer Vieroog klom naar boven en sneed een zwaren tros af; hij viel naar beneden en verpletterde het hoofd van den heer Bittertong, omdat die geen oogen in zijn achterhoofd had, zoodat hij op de plaats dood bleef. Toen heer Vieroog zag, dat Bittertong dood was, klom hij uit den boom en bekeek den dooden toovenaar en vroeg zich zelf af, of zijn tong wel echt zwart zou zijn, zooals de menschen beweerden. Hij maakte zijn mond open en ziet, de tong was zwart; en zou hij nu heusch bitter zijn ook, zooals zijn naam het aanduidde? En hij likte aan de tong van den toovenaar. Op hetzelfde oogenblik viel hij dood neer, want alles waar de tong van den toovenaar mee in aanraking kwam, ging dadelijk dood — dat was juist zijn toovermacht. En zoo lagen zij beiden dood onder den palmboom. Nog in zijn dood had heer Bittertong zich op zijn vijand gewroken. Hoe weinig mahomedaansch is toch de geheele gedachtengang; hoe aardig het eind — de vergelding. ¶ Nog veel aardiger komt in een ander sprookje, dat ik hier hoorde, de gedachte van de Brahmaansche levenswijsheid en vergelding aan den dag. ¶ Vele jaren geleden leefde er eens aan de boven-Rupit een man, die heel gierig was en niemand iets van zijn rijkdom wilde mededeelen. Op zekeren dag werd hij erg ziek en lag als dood op zijn bed, zoodat zijn bloedverwanten dachten dat hij gestorven was, maar zijn hart klopte nog heel flauw. Na langen tijd kwam hij weer bij en werd weer even gezond als hij vroeger geweest was. Nu vertelde hij aan zijn familie, hoe hij gevoeld had, dat zijn ziel zijn lichaam verlaten had en weg was gegaan, ver weg. Eenzaam was zijn ziel op een langen, breeden weg gekomen en vele zielen hadden denzelfden weg afgelegd; maar zij hadden allen zijwendend vóór zich gekeken. De weg was lang en zonder eenige schaduw, hij liep maar door, het eind er van was niet te zien. De zon scheen brandend heet op hem, zoodat hij bijna van de warmte verging. Opeens voelde hij, dat hij ergens honger had, maar hoe zou hij iets te eten kunnen krijgen? Eindelijk kwam hij bij een man, die aan den kant van den weg zat met een mand vol bananen. Hij vroeg hem, of hij hem een banaan zou willen geven, want hij had geen geld bij zich om er een te koopen. Maar hoonend weigerde de man hem dit. Droevig trok hij verder. Na een geruimen tijd zag hij een man bij den weg zitten met rijst, maar ook deze had hem, niettegenstaande zijn smeeken, hard toegesproken en weggejaagd. Zoo was hij al verder en verder getrokken en daar zijn bovenlijf onbedekt was, had de zon hem zoo gebrand, dat hij vol blaren zat. En ziet, daar liep een man, die sarongs verkocht. Deemoedig had hij hem gesmeekt, hem er een, al was het maar voor een klein poosje, te leenen, zoodat hij zich even tegen de zonnestralen beschutten kon. Maar spottend had de man hem weggejaagd. Moedeloos was hij verder getrokken; een man met visschen liep langs hem heen, maar toen hij hem wilde aanspreken had deze hem den rug toegekeerd en hem laten staan. Hij kon nauwelijks meer voort, steeds heeter brandde de zon en zijn tong was bijna in zijn mond verdroogd. Daar zat een man aan den weg die een ananas schildte; heel aarzelend had hij om een klein stukje gevraagd en dadelijk sneed de man de vrucht in tweeën en had hem vriendelijk lachend de helft gegeven. Gretig had hij er in gebeten, de vrucht was heerlijk geweest en had hem zoo wonderbaarlijk versterkt, dat honger en dorst en alle moeheid opeens verdwenen waren en hij vroolijk zijn weg had vervolgd. Het gezicht van dien vriendelijken man was hem zoo bekend voorgekomen, maar hoe hij ook nadacht, hij kon zich maar niet herinneren waar hij hem gezien had. Eindeloos strekte zich de weg uit en het kwam hem voor, alsof hij al dagenlang geloopt had, maar hij gevoelde geen moeheid. Ten laatste was hij bij een breed ravijn gekomen, waar in de diepte een geweldige stroom bruisde. De rotswand liep steil naar beneden, zoodat het onmogelijk was, daar af te dalen. Toen was hij stroomopwaarts gegaan om een weg te zoeken — tevergeefs. Ook den anderen kant uit had hij tevergeefs naar een weg gezocht. Overall, zoo ver zijn oog maar zien kon, liep de rotswand langs het ravijn steil naar beneden. Wanhopend had hij zich eindelijk omgekeerd om den weg, dien hij gekomen was, terug te gaan.

Daar was hij weer al dezelfde menschen tegengekomen — ook hem, die de ananas met hem gedeeld had, en de anderen, die hem niettegenstaande zijn smeeken, hadden weggejaagd. Opeens was het alsof hem de schellen van de oogen vielen en hij had ze allen herkend: al deze menschen had hij tijdens zijn leven ontmoet en hen hardvochtig bejegend, zooals zij hem nu bejegend hadden. Hij had nooit iets van ze willen koopen en ze smadelijk weggejaagd: de man met de bananen en met de rijst, met de visschen en met de sarongs. Op zekeren dag, toen het buitengewoon warm was, had hij zoo'n dorst gekregen, dat hij aan den weg was gaan zitten om zich aan een ananas te verkwikken; toen was er een oude man gekomen, die bijna niet meer voortkon en die had hem om een stukje gevraagd. Hij had zoo met den man te doen gehad, dat hij vol medelijden de ananas met hem gedeeld had. Zoo had hij dan gezien, dat iedere goede, zoowel als iedere slechte daad vergolden werd. Het ravijn echter, waarover hij den weg niet had kunnen vinden was — de grens van het leven."

¶ Eindelijk kwam ik in het laatste dorp — Súka Rádja, „Koningslust" — aan, een klein dorpje met nauwelijks een half dozijn huisjes. Er zou een bruiloft gevierd worden en het dorpshoofd verzocht mij, namens het jonge paar, hier althans één dag over te blijven; er kwam zoo zelden een blanke hier, dat het zeker een goed voorteken was, dat ik gekomen was, en of ik nu op den trouwdag wilde blijven. Van hier uit zou de tocht door het onbekende gebergte beginnen en ik gunde dus gaarne mijn koelies een rustdag. ¶ Driemaal trok de bruiloftsstoet in armzalige statie aan mij voorbij en toen ik de bruid in haar rijken tooi, met kroon en ceintuurgesp van klatergoud en ringen aan de armen, wel tot aan de schouders toe, en gouden banden om de enkels fotografeerde, zette dit aardige natuurkind zich zoo coquet in postuur als de geraffineerdste Europeesche vrouw. De dag werd gevierd met dans en steekspel. Alles ging even afgemeten en bedaard. Men denkt over het algemeen bij ons, dat de tropenbewoners buitengewoon levendig van geest zijn en hartstochtelijk in hun uitingen, en dat zij daarom ook in hun dansen een wilde uitgelatenheid vertoonen en snel ronddraaiende bewegingen maken, maar deze voorstelling is geheel verkeerd. De Maleier is phlegmatisch en rustig van karakter, hij legt bijna nooit zijn gevoelen bloot, en van een hartstochtelijke uitbarsting is nooit iets te merken: dat is wel het gevolg van het vochtig heete klimaat! In overeenstemming daarmee zijn ook hun dansen en kampspelen. Door de vochtige hitte is het lichaam bijna voortdurend nat van het zweet, en daar het zweet door de groote vochtigheid niet verdampen kan en daardoor geen verkoeling aanbrengt, is dat voortdurend transpireeren heel hinderlijk en nog hinderlijker iedere heftige beweging, die het zweet uit al de poriën doet komen. De geheele levenswijs van den inboorling en daarom ook zijn dansen hebben zich hierbij aangepast; bij ons is de dans beweging, bij den Maleier daarentegen het aannemen van standen, en de beweging is slechts de onvermijdelijke overgang van den eenen stand in den anderen. Bij de kampspelen is het al net zoo; of het nu vuist- of zwaardgevechten zijn; bliksemsnel volgt de aanval en in evenredigheid daarmee het pareeren, het tegemoet loopen of het terugwijken; in deze houding blijven zij een poosje zoo staan; dan eerst trekt de aanvaller zich terug om opnieuw een uitval te doen en op dezelfde manier geeft de aangevallene het pareeren op om zich tegen een nieuwen aanval voor te bereiden; zoodat er niet, zooals bij ons, een voortdurende uitdagende en zich verdedigende beweging bestaat. ¶ Zoo is het ook bij den dans; de voeten bewegen zich langzaam, het lichaam wiegt zacht mee op de maat van de begeleidende, weinig melodieuze, doch maatvaste muziek — maar het karakter van de dansen zijn de verschillende houdingen; en de dansbewegingen zijn slechts het onvermijdelijke overgaan van de eene houding in de andere. Daardoor heeft de dans iets plechtig afgemeten, ik zou haast zeggen, iets relieftichtigs. De muziek is ook eigenaardig, vreemd. Bij ons heeft de melodie den boventoon en in rhythmische vormen streelt zij het oor. Dàar is de maat het voornaamste, waarop dan ook de samenstelling van het orkest gebaseerd is; luid dreunen de maat-instrumenten; pauken, trommen en gongs weergalmen in dikwijls zeldzame rhythmien, terwijl als een bijna zilveren band, slechts door een fluit en klokkespel gedragen, glazuiver een zachte, eenvoudige melodie zich door het dreunende stampen der afwisselende maten heenslingert.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

BRUG OVER DE VECHT BIJ OMMEN.

LANGS DE OVERIJSELSCH E VECHT.

WIE den laatsten tijd van Zwolle naar het Noorden spoorde, voelde even buiten Zwolle den sneltrein zijn vaart minderen, tot hij dood-voorzichtig voortschoof over een spoorbrug, waar een tweede brug naast gelegd wordt. Daardoor werpt menig reiziger een blik op het snelstroomend water, dat hij anders ongemerkt oversnelt, en meestal ook niet bij name kent — de Vecht, die hier, bijna aan het einde van zijn kronkelenden loopbaan, door de spoorlijn wordt gesneden. Niet als zijn Utrechtschen naamgenoot door sluizen getemd, kan de Overijselsche Vecht soms geducht spoken als in het voor- en najaar geweldige watermassa's overal de oeverlanden onder zetten en met zulk een vaart onder de bruggen en om de vele bochten bruisen, dat de scheepvaart in dien tijd van hoogwater er niet mogelijk is. Maar in den zomer is het een lief stroompje, kalm kabbelend door het mooiste gedeelte van het oude Oversticht. Want de streek van Hardenberg tot Zwolle behoort tot de oudste en toch tot de meest ongerepte gedeelten van ons land. Pas de laatste jaren is, door den aanleg van den Noord-Ooster lokaalspoorweg, dit gebied voor het verkeer ontsloten, maar ook nu nog zijn z'n geweldige heidevelden en uren ver zich uitstreckende bosschen vrijwel verlaten. Langs de schilderachtige wegen tusschen Ommen, Dalfsen en Zwolle, kan men kilometers fietsen zonder iets anders tegen te komen dan een enkelen boerenwagen en een paar naar of van het land fietsende boeren, en dat meest nog maar in de onmiddellijke buurt van de dorpen of gehuchten. Ja, wild, dat is hier nog overvloedig. De uitgestrekte jacht-terreinen der families van Rechteren, van Pallandt en anderen, herbergen niet alleen konijnen en hazen, maar ik herinner mij, hoe ik in den herfst na den drogen en warmen zomer van 1921 op een tocht van Ommen over Vilsteren naar Dalfsen de fasanthanen als waren het kippen, bij troepen van 8 en 10 stuks op den weg zag loopen en nog vlak bij Dalfsen

een der prachtige vogels, op een haar na, een onspartieven dood vond onder de wielen van den motor. Prachtige stukken ongerepte heide en boschnatuur zijn er aan de oevers van de Vecht, maar ook vaak even verder de rijke bouwakkers en statige kasteelen. In Inderdaad vinden wij hier de oudste nederzettingen en de plaats van felle middeleeuwsche veeten en miniatuur-oorlogen. Vlak bij Dalfsen rijzen boven een bocht der rivier de torens en timen van het kasteel Rechteren, eertijds een echte roofoerburcht, welks heeren een geweldige heerschappij uitoefenden over de arme landbevolking, en voor wie de vreedzame inwoners van het pas opkomende stedeke Zwolle beedden, zoodat zij van bisschop Willebrand toestemming kregen dat de „vlecke myt plancken ende ander stancketten mochten omtrekken ende beffestighen worden", en in 1233 stadsrechten ontvingen. Ook de huizen van Voorst en Eerde werden in dien tijd „roffhuizen" genoemd, welken naam zij eerlijk verdienden, door stroop- en plundertochten in den verren omtrek. Doch nu liggen zij daar vredig en statig tusschen het zware geboomte. Daar over Rechteren en Eerde, evenals over het huis de Berg reeds vroeger afzonderlijk in dit tijdschrift werd gehandeld (jaarg. 1909 en 1916) willen wij daarover nu niet uitweiden. Van de vele andere havezaten die vroeger in het Vechtgebied gestaan hebben, zijn vele geheel verdwenen, andere vernieuwd en onkenbaar gemaakt, vergeleken bij de oude teekeningen, die nog in het Prov.-Overijselsch Museum bewaard worden. Een der eerste die men van Zwolle komende in de onmiddellijke nabijheid van Dalfsen tegenkomt is het huis „de Leemkule", thans het eigendom van den heer de Lannoy Meyer. Omtrent zijn oorsprong is niet veel bekend. In 1666 werd het zwaar beschadigd door „d'infasiën van de Munstersche troupen". De toenmalige eigenaar Joachim Mulert liet het herstellen en vroeg in 1667 zijn bloedverwanten en goede vrienden 14 Keijzer gulden te zenden aan Mr. Krijn Jansen voor „yder dubbelt glas" dat hij tot eere van zijn huis en hun tot een goede gedurige memorie had laten aanbrengen. Allen voldeden daaraan behalve Johan Mulert tot Bankenhagen. De oude tekening uit dien tijd laat zien dat voor het hoofdgebouw een gracht lag met ophaalbrug, terwijl een hooge muur met twee poorten het gezicht op het gebouw zelf benam. In 1811 en '12 werd de oude burcht gesloopt en in 1823 het tegenwoordige huis gezet. Het oude huis was achtereenvolgens in het bezit der geslachten van Ittersum, van Haersolte en Mulert. Ook de Havezaten Rutenberg en Gerner, waar in 1640 Willem III vertoefde, zijn in het begin der 19e eeuw gesloopt. Reeds van het erf van de Leemkule af, waar een laan van zware beuken juist als door een grooten verrekijker het gezicht erop geeft, valt het oog op den zwaren vierkanten

Foto C. Steenbergh.

DE LEEMKULE BIJ DALFSEN.

toren van Dalfsen. Het stille landelijke stadje biedt vooral van de overzijde van de Vecht gezien een schilderachtigen aanblik. Oude roode pannedaken steken vriendelijk af tegen de boomen langs het water en rondom de oude grijze kerk. Een pleintje daarvoor, met enkele gevelsteenen in de omringende huizen en de aankondiging, dat daar de alom bekende „opregte Dalfser moppen” worden verkocht, een paar kalme achterstraatjes, en voor dat alles langs de wijde bocht van den Vechtstroom met aan de overzijde zwaar geboomte, en over de breede uiterwaarden het silhouet van het aloude slot Regteren, ziedaar Dalfsen. ☒ De kerk, vóór de Hervorming gewijd aan den H. Cyriacus, wordt reeds in 1231 genoemd. Uitwendig is het kerkgebouw zelf geheel met een grijze cementlaag besmeerd, waardoor alle kenteekenen van de verschillende bouwperioden zijn uitgewischt. De toren, eigendom van de burgerlijke gemeente, is aan dat grauwe noodlot ontsnapt. Het schijnt dat in de jaren 1830—'60 toen de cementeerwoede overal heerschte, de gemeentebesturen gelukkig niet zulk een bewondering voor het destijds nieuwe wonder pleistermateriaal hebben gekoesterd als de tallooze kerkvoogdijen, die hunne mooie oude kerken daarmee grondig hebben bedorven. De toren, zwaar en massief van aanleg, bestaat voor het onderste derdeel uit tufsteen, het middelvak is gedeeltelijk en het boven-deel geheel van baksteen, met hooge gesloten raamvormen met traceeringen. ☒ Inwendig is het gebouw veel beter bewaard. Het driebeukig schip heeft steenen kruisgewelven op korte ronde pilaren, het vijfhoekige koor een straalgewelf op ribben die tegen den muur op kopjes eindigen. In 1455 werd dit koor gesticht door Otto van Hekeren van Rechteren. De kerk bevat nog eenige fraaie eikenhouten banken van de Havezathen den Berg, Rutenberg en Gerner uit de 18e eeuw, waarvan de een rechts op de afbeelding hieronder nog juist zichtbaar is. De kapel van Rechteren met zijn hooge overkapte bank en graftombe vormt een afgesloten geheel dat door een afzonderlijke buitendeur bereikbaar is. Tegen den achtermuur der kapel staat een marmeren grafmonument, versierd met krijgsstroofeën en symbolische voorstellingen van de eeuwigheid, de vergankelijkheid en het woord des Heeren, den dood en de opstanding. ☒ Verder vertoont het de 16 kwartieren der hier begraven Heeren van Rechteren en de Latijnsche opschriften, die hun namen en qualiteiten vermelden. In de kerk liggen verder nog enkele grafzerken uit de 15e eeuw. ☒ De twee klokken dateeren uit 1555 en 1560, de eerste van Wiehelnus Wegewart, met een Latijnsch opschrift, de ander met een Hollandsch randschrift, doch zonder opgave van den gieter. ☒ Wanneer men nu over de houten brug Dalfsen verlaat en voorbij het stationnetje van den Noord-Ooster den weg naar Heino opgaat, bereikt men weldra aan de rechterhand het huis den Berg, reeds vroeger in Buiten beschreven. Het huis, welks naam reeds in de 14e eeuw vermeld wordt, behoorde in die eeuw aan het geslacht van den Berghe, in de 16e aan de van Haersolte's, daarna aan de familie Rengers, en ging door koop in het laatst der 17e eeuw over aan de familie van Dedem, aan wie het nu nog behoort. Het huis met den in Franschen stijl aangelegden tuin tusschen de voorgebouwen, is schilderachtig gelegen, omgeven door zwaar geboomte, rondom ingesloten door een gracht. Iets verder, doch op geruimen afstand van den weg, ligt een andere bezitting der familie van Dedem, het huis de Aalshorst. Ook dit huis ligt tusschen twee voorgelegen bouwhuizen, binnen een binnengracht. Het huis is waarschijnlijk ook in het begin der 19e eeuw gemoderniseerd. In het houtgewas naast het huis liggen nog een aantal zandsteenen medaillons verspreid, in Louis XVI stijl gebeeldhouwd, die blijkbaar als raamomlijsting hebben dienst gedaan, terwijl twee rijk bewerkte zandsteenen vazen in denzelfden stijl den ingang van het voorplein sieren. Bijzonder mooi is het uitzicht van het voorplein af over de tegenover het huis tusschen hoog hout voortlopende gracht,

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP DEN TOREN TE DALFSEN.

zoals trouwens de schoonheid van deze streek hoofdzakelijk ligt in het vele zware boomgewas dat overal langs de wegen en vooral ook hier en daar midden in het weiland of bouwland staat en daardoor het geheele landschap een parkachtig karakter geeft. Zoo is de weg van Dalfsen naar Ommen een der mooiste uit de heele provincie. ☒ Door de dennenbosschen van Rechteren bereikt men het gehucht Vilsteren, met de z.g.n. hermitage, waar de kronkelende Vecht tusschen hooge zandige oevers opnieuw schilderachtige uitzichten biedt. ☒ In de moderne R.K. kerk wordt nog een antieke geborduurde kazuifel uit de 15e eeuw bewaard, met groepen en figuren in goud en kleuren bewerkt, volgens de overlevering afkomstig uit de kerk te Ommen. Rondom Vilsteren is overvloedig gelegenheid tot wandelen; zeer afwisselend en rijk aan mooie uitzichten is de omgeving van het oude gehucht tot vlak bij Ommen. ☒ Even voor Ommen kruist de weg opnieuw de Vecht. Hier bij de Laarbrugvlak ter linkerzijde van de plek op de afb. op bladz. 165 weergegeven, lag eens het sterke slot het Laar, evenals Rechteren eertijds een roofofslot, dat in

Foto C. Steenbergh.

LANGS DE OVERIJSELSCH E VECHT.
HET INWENDIGE VAN DE KERK TE DALFSEN

1342 door bisschop Willebrand werd verwoest. Weer opgebouwd, werd het in 1372 opnieuw door de steden Deventer en Zwolle, die met bisschop Arnold van Hoorn verbonden waren, verbrand en met den grond gelijk gemaakt. Het eenige wat er van dien ouden burcht over is, is een met struikgewas begroeide hoogte, waar nog zwaar metselwerk, onmiddellijk onder de oppervlakte, de plaats der vroegere torens en wallen aangeeft. Ook de loop van de vroegere gracht is nog te herkennen. ☞ Een nieuw gebouw werd opgericht dichtbij Ommen, dat achtereenvolgens aan de families Mulert en van Rechteren toebehoord heeft, en als jachtslot dienst deed. Voor eenige jaren werd het geëxploiteerd als familie-hotel, doch kwam sedert weer in bezit van Baron van Pallandt van Eerde. Thans vormt het huis, dat uit architectonisch oogpunt niets merkwaardigs biedt, het middelpunt van de Theosofische beweging in Nederland. In den zomer bergt het dikwijls een zeer internationaal gezelschap van theosofen, terwijl in de uitgestrekte bosschen van Eerde in de onmiddellijke nabijheid, in de zomermaanden een paar duizend kampeerders, padvinders en meisjesgezellen, Practische Idealisten en ook particulieren, hun tenten opslaan, en den omtrek doorkruisen in hun uniformen, of zeer on-uniforme kampkleeding, vooral in het begin zeer tot verwondering en ergernis der stijve landbevolking en der brave Ommenaren. ☞ Want dit valt vooral op, bij een tocht door deze streek: de stijve-oudvaderlijke kleeding het zwarte, rechte jak met langen schoot, met Friesch bonte „schollek”, ge-

gepijpte neepjesmuts en roode bloedkoralen van de vrouwen en meisjes, trouwens alle, oud en jong, eender in voorkomen en houding. Op een marktdag ziet men ze in lange rijen arm in arm drentelen door de nauwe bochtige straatjes van Stad-Ommen. Volkomen onbegrijpelijk voor deze hardwerkende, oer-ouderwetsche boeren is de dwaze liefhebberij der wonderlijke stads-

mensen om in tenten op stroo te gaan slapen en blootshoofds en met bloote beenen rond te loopen, en zich als negers zoo bruin te laten verbranden. ☞ Intusschen heeft het vertier dat deze kampmenigte in de Ommensche winkels brengt, de bevolking reeds eenigermate met deze buitennissigheden verzoend, en hen ook doen begrijpen welk een weldaad voor de groote stadsjeugd zulk een paar weken van ongestoord buitenleven in deze heerlijke omgeving van hei en bosch beteekent, voor welks schoonheid de boerenbevolking zelf trouwens totaal geen oog heeft. ☞ Het stadje Ommen zelf is oeroud. Reeds in 1133 wordt het vermeld. In 1227 in den oorlog tusschen bisschop Otto II en Rudolf van Koevorden werd het geplunderd. Van hieruit werd de tocht naar Koevorden ondernomen, die met de nederlaag bij Ane en den dood van den bisschop eindigde. In 1248 kreeg Ommen stadrechten van Otto van Holland terwijl het in 1330 door de Heeren van Voerst en Rechteren werd overvallen en verwoest, waarna het met muren en grachten werd omringd. ☞ Reeds in 1447 werd het veer voor Ommen verpacht, terwijl de oudste brug in 1492 door Hessel Mulert werd aangelegd. Aan den Heer van den lande moest echter jaarlijks uit de opbrengst van de brug pacht worden betaald, waarschijnlijk in rogge. Nog heden moet ieder die de brug passeert, bruggeld betalen. ☞ In den loop der eeuwen is de stad meermalen verbrand, zoo in 1517 en 1522, en nogmaals in 1624, terwijl de Munstersche en Spaansche troepen in 1513 en 1568 er geducht huis hielden. Tot bescherming der stad werd in 1614 de Ommer-schans aangelegd, waarvan tegenwoordig nog de grachten

HET HUIS DEN BERG.

en een deel der mooi-begroeide wallen over zijn. ☞ Aan de vele branden en plunderingen is het te wijten dat er bijna geen oude of belangrijke gebouwen over zijn. Slechts een paar aardige geveltjes zijn er te vinden. De groote kerk was vóór de Hervorming gewijd aan de H. Brigitta, doch is ook weer zoo met cement mishandeld, dat van den ouden stijl niets meer is te zien. De R.K. kerk stond indertijd op Schokland, doch werd bij de ontruiming van het eiland afgebroken en te Ommen weer opgebouwd. ☞ Van het vroegere H. Geesthuis met Kapel, reeds in 1386 genoemd, is thans niets meer te vinden. ☞ Even buiten Ommen krijgt men het uitzicht op de grauwe massa van den Lemelerberg, van welks hoogste punt men een onbelemmerd vergezicht heeft over een groot deel van Twenthe tot Almelo toe. Doch over dit gedeelte in de richting van Lemele en Hellendoorn willen we hier niet verder handelen, maar dit artikel besluiten met Hardenberg. De weg van Ommen naar Hardenberg loopt door de ongerepte woeste heide. Slechts hier en daar een enkel boerenhuisje, overigens niets dan de kale bruine vlakte, majestueus in zijn uitgestrekte eenzaamheid. ☞ Even voor Hardenberg ligt het dorpje Heemse, het land door Ulfers uitgebeeld in zijn bekende boek „Oostloorn”. In het kerkje bevinden zich een paar mooi gesneden banken uit het begin der 17e eeuw, doch niet van eiken- maar van teakhout, een materiaal dat ik nog nooit ergens anders uit dien tijd aantrof. Tot voor kort verkondigde een bord tegen den gevel van het eerste huis over de Vechtbrug, dat dit

„Stad Hardenberg” was, voor wie aan dit „stad” niet recht zou willen gelooven. ☞ In een scherpe bocht loopt de Vecht half rondom het vriendelijke stadje, dat al evenzeer als Dalfsen en Ommen op een lange geschiedenis kan bogen. Reeds in 1362 verkreeg het stedelijke rechten en vrijheden, o.a. tot het heffen van tol op de Vecht en de heirwegen. In 1304 werd binnen de muren een nieuwe kerk gebouwd, gewijd

aan den H. Stefanus, wiens beeld nog in het wapen der stad voorkomt. Alle muren van vroegere vestingwerken en het kasteel, dat er nog in het begin der 16e eeuw moet geweest zijn, zijn thans verdwenen en ook Hardenberg vertoont tegenwoordig geheel het karakter van een stil landstadje, waar alleen op marktdagen eenig vertier heerscht. Toch hebben deze plaatsen in onze geschiedenis een belangrijke rol gespeeld in de dagen toen zij als vestingen een groot deel van Overijsel en daarmee den toegang tot Holland beheerschten. ☞ Derivierde Vecht heeft nu niet meer de beteekenis van de voornaamste verbinding te zijn van Oost naar West, de lokaalspoor heeft die rol overgenomen. Maar nog altijd is dit voor de meeste Hollanders zoo onbekende stroomgebied van groot belang door zijn historische herinneringen, maar vooral ook door de eeuwen trotseerende schoonheid van zijn wilde natuur, die een tocht langs de Vecht in alle opzichten loonend maakt. Dr. P. W. J. VAN DEN BERG.

DE KAPOEN.

DOELLOOS, doëlloos had hij rondgezworven, zijn leven lang. Eenzaam, bitter eenzaam. Of neen, hij had een metgezel: den honger. Zoover zijn geheugen reikte, wist hij zich niet anders dan schooierend, langs de groote banen, en in de straten van de steden, de dorre hand hunkerend uitgestrekt om een aalmoes mager. Hij leek een onvolgroeide knaap. Zijn gestel was zwak. Zijn geestkracht luttel. Hij doolde en bedelde, als

een automaat, elken dag weer. ☼ Zonderling, zonderling dat zoo'n mensche-lijk wrak op een avond zoowaar nog op een kermis belandde. Op een sjofele kermis ergens in een landelijk stadje. Gewoonlijk vermeed hij drukten en oploopjes, wel wetend, dat die opgewonden feestgangers gewoonlijk aanstoot aan lieden van zijn slag nemen. Maar dezen avond had hij een dolle bui, op zijn manier. Hij wilde eens kijken naar al die pret, hij wilde de hansworsten en kunstmakers zien, hij wilde de grollige deunen der orgels hooren, en eens kijken of hij het lachen niet heelemaal verleerd had. ☼ Van de eene tent doolde hij naar de andere, en, waarlijk, waarlijk, er kwam een vleug van kinderlijke pret, als vanouds in zijn jeugd-jaren, zijn nu afgeleefde ziel binnensluipen. Hij hikte van het lachen, toen hij op een balustrade voor een vuile, bouwvallige tent de snorkende toespraak van een spullebaas aanhoorde. Daar kwam de kerel omlaag en verkocht loten aan de menschen, die grunne-kend en lawaaiend vóór de tent stonden saamgepakt. „Een Brusselsche kapoen is de prijs”, krijschte de man aldoor bij het venten van de loten. De zwerver, een weinig buiten de volte staand, zag zoowaar eensklaps op het plaveisel vóór hem een stuk bordpapier liggen, dat blijkbaar daar juist in het gedrang door een der omstanders of den spullebaas zelven verloren was. Met een loenschen blik rondom hem loerend, bukte hij zich en raapte het stuk karton op: het was een lot. Steelsch las hij het cijfer, dat met dikke hane-pooten erop geschreven was: Nummer zeven en zeventig. ☼ Een staartnummer. Twee staarten. Zoo peinsde hij. En een geweldig tafereel stond ineenen daar nu in zijn verbeelding op: als hij eens won. Maar dan viel het hem in hoe hij nog nooit dan verloren had, eeuwig en altijd verloren in zijn miserabele leven. En toch — en toch, ditmaal bleef hij hopen, bleef hij gelooven! met een ziekelijke blijdschap verwachtte hij den uitslag. Zijn blauwe fletse oogen lieten den spullebaas niet meer los, terwijl deze een grooten blikken trommel schudde, met een geweldig tumult. De deksel werd afgenomen. De vette, vunze hand erin gedompeld, en na eenig aarzelen te voorschijn gebracht. De vingers omklampten een groot stuk bordpapier. En dan — „zeven en zeventig heeft gewonnen” klonk het op luiden, snorkenden toon. ☼ De zwerver dacht tegen den grond te slaan. Even was het of zijn slappe zenuwgestel dien wilden schok niet zou kunnen doorstaan. Bevend en sprakeloos stond de kerel temidden der joelende en gichelende menigte. ☼ „Nummer zeven en zeventig”, balkte de man van de tent nu nog luider, — „wie heeft er nummer zeven en zeventig?” Toen stak de verwezen zwerver zijn sidderende vingers met het stuk bordpapier omhoog. ☼ Voor hij recht wist wat er gebeurde had hij de kakelende kapoen al in den arm, en als verdwaasd bekeek hij het dier, tot groot vermaak der omstanders. Met een onmogelijken grijnslach bleef hij den kakelaar aanstaren. Hoonende uitroepen klonken rondom hem op. Plotseling schoof hij met schichtige schreden de volte uit, en doolde verder, met zijn buit in de magere armen aan de borst geklemd als een kostelijk kleinood. Behoedzaam liep hij ermede voort, het dier werd rustiger. En van den weromstuit werd het ook kalmer in de hersens van den schooier. ☼ Het was hem duidelijk, dat hij nu volkomen machteloos was. Bedelen kon hij niet, hij, bezitter — be-zit-ter, hij, — van een vette braadkip. . . . verkoopen kon hij het bezit ook niet, daar dit den argwaan der politie opwekken zou. Hij kon het hoen almaken. Maar waartoe? Wie zou het braden voor hem? En bovendien, hij wilde het niet slachten. Hij wilde het behouden, zoo in zijn arm, zijn kostelijk bezit, waar-aan hij niets niemendal had, eigenlijk. . . . Behouden wilde hij het, zóó tegen hem

Foto C. Steenbergh.

DE AALSHORST BIJ DALFSEN.

aan geklemd, met dat warme kleine lichaam. En hij bezag het dier, dat nu den dommen leelijken kop naar hem toegekeerd had. Verbazing om dit alles gevoelde hij, en daarna blijdschap, een zotte blijdschap om dit warme, levende schepsel, dat hij aan zijn borst geklemd hield. En voor hij recht wist wat hij deed, stond hij stil midden in de doodstille straat, en begon het dier over den kop te streelen. Te streelen! Nee maar, uit den treure te streelen. ☼ Het verbazingwekkendst van die gansche vertoening was, dat de kapoen haar onnoozelen kop naar het gelaat van den schooier bracht, dicht en dicht, als vond het behagen in die streelende hand. . . . ☼ Zoo, zonder ophouden, als een arme zot, bleef de schooier het dier staan aaien, en hij was daar misschien wel nooit mee opgehouden, als door een gerucht van een luid toeterende auto in een zijstraat de kip niet verschrikt was, zich uit die rare liefkoozingen had losgerukt en weggeijld was in den schemer van den avond. ☼ Als een bezetene rende de schooier het kakelende dier na, maar in een nabij plantsoen verloor hij het uit het oog. Lang bleef hij in de deemstering der boschjes en heesters zoeken, doch tevergeefs. Eindelijk gaf hij het op, en versuft van verdrietigheid liet hij zich op een bank vallen. En als ware een wereld van geluk, als ware hem zijn eeuwige zaligheid ontgaan, zoo zat hij daar, en langs zijn afschuwelijke verweerde koonen biggelden de tranen. D. A. PRÉSUNTEL.

Ontvangen boeken.

☼ De drukkerij Torenlaan te Assen, zond ons „Beplantingen langs wegen”, door Jan Admiraal, met een voorwoord van C. H. Claassen. Met 24 afbeeldingen en 1 kaart.

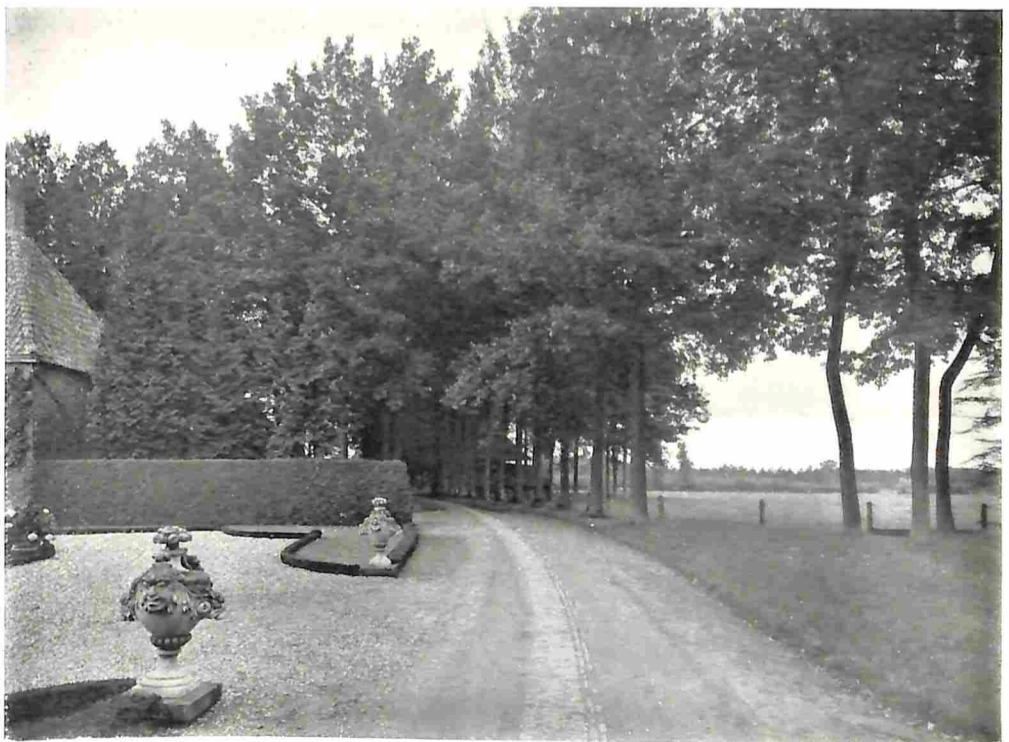

Foto C. Steenbergh.

LANGS DE OVERIJSSELSCH VECHT. VOORPLEIN BIJ HUIZE AALSHORST.

ONWETENSCHAPPELIJKE REISINDRUKKEN

2) door L. VERWEY.

Vrijdag, 26 Januari 1923.

WE zijn hier nu al aardig ingeburgerd en hebben verscheiden tochten gemaakt. Ik zal maar met de laatste beginnen, die was wel merkwaardig. Naar een heel klein dorpje zijn wij gewandeld, 2½ uur loopen van hier. Mont Aperto heet het en het ligt boven op een berg. Wij hadden 't zien liggen van Girgenti uit en 't fascineerde ons, 't ligt altijd zoo grijswit te schitteren in de zon, en de rotsen, waar 't op gebouwd is, en waar 't als 't ware een geheel mee vormt, hebben diezelfde kleur. Weer een geheel andere kleur als Girgenti. ☞ 't Is altijd een toer, om de wegen te ontdekken. Wandelwegen zijn er ook eigenlijk niet. De Sicilianen wandelen niet, zij zitten op ezels of in karren en ze begrijpen er niets van, dat wij niet op ezels zitten. Om Mont Aperto te bereiken, moesten we eerst een rotsachtig bergpad af, steil naar beneden, naar de rivier de Hipsos. ☞ Het was een pad van keien, maar zoo armzalig, elke kei op zichzelf een eilandje in den modder. Over de rivier was geen brug, maar balanceerend over de rotsblokken, die in 't water lagen, bereikten we veilig den overkant en zagen vandaar uit, hoe nà ons oude vrouwen met pakken macaroni op 't hoofd, jongens met geitenkudden, mannen met ezels, gracieus erover heen trokken, zonder een oogenblik hun evenwicht te verliezen. Aan den overkant ging de weg dadelijk weer steil naar boven. ☞ Boven op de kam van den berg ligt 't dorp, in zijn geheel omgeven door een hoogen grijzen muur, wild begroeid met cactussen, en tegen de helling groeiden olijven en een enkele citroenboom en werden verscheiden geitenkudden geweid. Wij dronken koffie in een vervallen huisje op een heuvel dicht bij 't dorp en werden gezelschap gehouden door een herder met een geit en een hond, dien wij een gekookt ei aanboden. Hij sloeg 't af met een minachtend gebaar, maar droog brood wilde hij graag. De

heele heuvel was begroeid met wilde irissen, helder blauw van kleur en kort van steel. ☞ Na de lunch wandelden wij 't dorp binnen. Wij hadden vooraf bij den herder geïnformeerd hoe de bevolking er was. „Brava! Brava!” had hij enthousiast gezegd. Dus we waren vol vertrouwen. Schilderachtiger dorp heb ik zelden gezien. 't Heele plaatsje bestond uit een enkele straat met aan twee kanten huizen en aan 't eind, op een hoogte, de kerk met een klein torentje, maar alles was deerniswaardig vervallen. Alle huizen hadden stenen balcon en trappen en open deuren, en voor haast elke deur zat een oude vrouw met een gele doek om 't hoofd en in schilderachtige lompen gekleed. Kinderen, varkens, honden, en kippen liepen in en uit de huizen. Met de „brave” populatie hadden we veel gelegenheid tot kennismaking. 't Duurde geen 5 minuten of ze liepen, minstens 100 in getal, juichend en joelend achter ons aan, honden en varkens inclus. Op 't eind werd 't ons wat benauwd om 't hart. Wij draaiden ons maar eens om en vroegen, wat zij aan ons zagen. „Capelli” (hoeden) brulde de menigte en wees naar onze witte hoofdeksels. Gelukkig ontdekten wij aan 't eind van de straat den weg naar beneden, den berg af. In minder dan geen tijd zat ons gevolg op de muren van het dorp en riep: centesime, signora, centesime. Dat hielden ze minstens een kwartier vol en zelfs, toen we lang weer in 't dal terug waren, hoorden

we nog als een soort echo: Signora centesime. Ik geloof niet, dat er ooit een vreemdeling daarboven geweest is. ☞ Intusschen hadden we binnenshuis avonturen van geheel anderen aard. Omdat wij hier in 't hotel behalve met 't personeel, zoo weinig gelegenheid hebben, om Italiaansch te spreken, dachten wij dat 't goed was, er nog wat lessen bij te nemen. Toevallig kwam ons een professor opzoeken met zijn 13-jarig dochttertje en zijn 10-jarig zontje en wij vroegen hem, of hij ook iemand wist, die de lessen zou kunnen geven. „Si, si”, zei hij zonder blikken of blozen, „Antonietta” en wees op 't dochttertje; 't kind zette zich dadelijk in postuur, bekeek ons alle drie om de beurt door een face à main en zei: „Va beni, benissimo”, begon ook dadelijk onze fouten te verbeteren. Wij hadden plezier in haar en namen 't aan, arrangeerden een afspraak, drie maal per week een les, 's Zondagsmorgens, verder Dinsdag en Vrijdag om 5 uur na schooltijd. Dat laatste was een bezwaar, vond de vader, dan zou Antonietta in 't donker naar huis moeten zonder manlijk geleide, dat ging niet voor een vrouw. „O”, kwam er ineens een stem van den anderen kant, „dat hindert niet, dan zal ik haar wel halen”. Dat was 't broertje. Dus dat was in orde. Wij spraken af: Zondagmorgen half 11. Antonietta zou haar

eigen schoolboeken meebrengen en wij zouden wat met haar lezen. Zij had ook nog een interessant boek over de Grieksche oudheid en de sprookjes van Andersen. Zij was in haar heele optreden zeer gedecideerd en wij hadden veel vertrouwen in haar. Echter liep de zaak anders, dan wij ons hadden voorgesteld. Van Antonietta hebben we geen les gehad en zullen die ook niet krijgen. De reden ervan hebben we niet goed begrepen. Wij vermoeden, dat de moeder thuis tegenwerpingen had gemaakt, maar dat werd niet gezegd. Als bezwaar werd de afstand aangevoerd en dat 't kind dan voor elke les een carrozza zou moeten hebben en dat werd te kostbaar. Meneer zelf kwam ons al die mededeelingen doen, zat, voor we 't wisten, bij ons aan tafel, haalde schriften en boeken uit en gaf ons een les. Antoinetta had hij weer meegebracht, die zat doodstil er bij. Aan 't eind van 't uur wilden wij die les vergoeden. Toen ontstond er een soort paniek in het gemoed

van den professor. In een vloeiende Italiaansche rede sprak hij van de eer, die hem te beurt was gevallen, de vreemdelingen les te mogen geven. Van geld mochten wij niet spreken. Ten slotte maakte hij een sierlijke buiging, nam zijn hoed op en verdween, Antonietta zwigend achter hem aan; wij stonden verbaasd elkaar aan te kijken. ☞ Daarna moesten we naar andere lessen omzien. Wij informeerden eens bij den heer Trippi, den directeur van 't hotel. Die wist wel iemand, een dame. Juist 's middags bij 't theedrinken, toen we de episode met Antonietta nog eens zaten te bepraten, kwam de portier bezoek aandienen. „Sono tre”, zei hij met emphase en stak 3 vingers in de lucht. Beneden in de hall zaten drie dames, twee donkere en een blonde, dochters en schoondochter van den Spaanschen consul. De schoondochter, afkomstig uit Noord-Italië, Professoressa in Fransch en Italiaansch, wilde graag les geven, om haar dagen wat te vullen en om haar oude roeping niet geheel te verzaken. Wij kwamen tot een accord en de lessen beginnen morgen. Daar loopen een carozza wat duur wordt, zullen wij wel veel naar hen toe gaan en ik ben benieuwd, hoe onze eerste indrukken van een Siciliaansch aristocratisch milieu zullen zijn.

Foto C. Steenbergh.

LANGS DE OVERIJSSELSCH E VECHT.
DE AALSHORST, ACHTERZIJDE.

Zondag, 4 Februari 1923.

☞ Onze Zondag is haast weer voorbij, men wordt er hier weinig aan herinnerd. Ieder gaat door met zijn werk, ook draagt niemand mooiere kleeren als op werkdagen, alleen hebben de vrouwen, als ze naar de mis gaan, lange zwarte cashmire doeken over den gewonen hoofddoek heen. En 's middags van half 3 tot half 4 is er muziek onder de peperboomen op de Piazza Cavour. 't Eenige, wat ons verder aan den Zondag herinnert, zijn de begrafenis en daar 't kerkhof hier vlak bij is, is een begrafenis of twee, drie, een vaste Zondagsche afleiding. ☞ Men heeft daarbij niet, zooals in Holland, den indruk van iets treurigs of iets plechtigs. Integendeel, het is een vroolijk schouwspel. Natuurlijk is 't een schouwspel, ik geloof, dat voor de Sicilianen alles tooneel is. Verleden Zondag was er een bijzonder deftige begrafenis, ik zag die juist van de Rupa Atenea af, waar ik bezig was, de laatste irissen te plukken. Eerst kwamen er tien open rijtuigen met de kransen, in elk rijtuig twee, wel zoo groot als een mensch. Daarachter de lijkkoets, vuurrood met zwart afgezet en bovenop acht gouden engelen, vier staande bazuinengelen op de hoeken en in 't midden vier, die biddend knielen. Op de bok, de koetsier met een ronden gelakten hoed met een grooten pluim van haneveeren en een met goudband afgezette jas. Daarachter de rouwdragenden, druk in gesprek en hevige gesticuleerend, alles samen in een opgewekten draf. Toen de stoet bij 't kerkhof aankwam, werden de kransen op een holletje van de rijtuigen afgenomen en buiten tegen 't hek aangelegd. Nu, na een week, liggen ze daar nog! Verdroogd en vergaan! Ik stond vrij hoog boven 't kerkhof, maar kon goed alles zien en ben nog steeds niet bekomen van mijn verbazing. Toen de kist van den wagen afgenomen was — ook precies alsof 't op 't tooneel was — reed de wagen in gestrekte draf terug, maar niet, voordat er een paar jongetjes opgesprongen waren, die mee naar de stad reden, en eerst nog even een bouquetje hadden geplukt op 't kerkhof. Helaas verdwenen de mannen met de kist achter een grooten peperboom en kon ik niets meer zien, maar ik hoorde een geroep en gejoel, alsof ze verstoppertje speelden en na 10 minuten was alles afgelopen en reed de familie terug in de leege koetsen gevolgd door kinderen. ☞ Als men 't heele leven zoo opvat, kun je wel nagaan, dat 't makkelijk is, maar voor een Hollander is dat gebrek aan piëteit iets onbegrijpelijks. Ook het absoluut zorgeloze is voor den Hollanders iets treffends. Niets hindert ooit en ze hebben tijd voor alles. Als iets niet lukt, halen zij hun schouders op en zeggen: „domani” en vergeten 't dan weer. Wij hebben dat al herhaaldelijk ondervonden. 't Is een heerlijk bestaan. Afspraken kennen zij niet, zij werken, als zij geen eten meer hebben, eten als zij honger hebben, hoofdzakelijk knoflook, macaroni en brood, en gaan naar bed, als zij slaap hebben. Zij dragen dezelfde kleeren, totdat zij versleten zijn, dan hangen zij ze in de boomen of brengen ze op een hoop buiten de stad, waar de zon gelukkig de bacillen doodt. Er zijn maar twee dingen die zij vreeselijk vinden en dat is: de regen en om iets zelf te moeten dragen. Iets zelf dragen is een soort vernedering, dat is een overblijfsel uit den slaventijd, toen zij onder het juk der Saracenen zuchtten, en dat wij iets dragen begrijpen zij niet. „Leg 't toch op mijn ezel”, zeggen ze dan. 't Is merkwaardig wat er op de ezels geladen wordt. Laatst was er een man, die twee levende kalkoenen op zijn muil wilde laden. Hij bond de pooten bij elkaar, en omdat hij geen touw had scheurde zijn vrouw maar een stuk van haar schort — dat hinderde ook al weer niet — en hing de dieren ieder aan een kant van het zadel met de koppen naar beneê. Soms bieden ze ons zelf hun ezel aan. ☞ Gisteren in 't dal van den Akragas werden wij binnen gevraagd in een oude Romeinsche boerderij. De boer

Foto C. Steenbergh.

DE VECHT BIJ HARDENBERG.

en zijn vrouw waren prachtige Siciliaansche types en ze wilden ons een verzetje geven, toen we daar zoo eenzaam op dien berg zaten. Ik had den boer al buiten op 't erf bezig gezien, om een paar zakken stroo naar zijn koeien te brengen. Hij deed dit niet zelf — 't waren misschien 20 passen — maar legde ze op zijn ezel en liet ze er heen rijden. De koeienstal was onder een vooruitstekende rots in de open lucht en boven op de rots groeiden boonen op een heel dun laagje aarde. ☞ Ik ben altijd weer verbaasd over de ongezelligheid van de binnenhuizen. Dat komt, doordat de menschen grootendeels buiten leven. In de woonkamer stond een kanapee, een stoel en een tafel en er hing een gekleurde plaat, de madonna voorstellend. Verder niets. Op de vensterbank een bosje knoflook, een beetje macaroni en een paar tinnen lepels. We mochten op de kanapee zitten en ondergingen het gewone verhoor: „Waar we vandaan komen? Hoe lang we blijven, of wij getrouwd zijn en hoe groot de rekening van 't hotel is?” Wij hebben ook vaste antwoorden. ☞ Een merkwaardige attractie voor deze kinderen van 't Zuiden is het kleine zilveren spiegeltje, dat aan mijn horlogeketting hangt. 't Bestaat uit twee helften en aan iederen kant is een spiegeltje. Dat vinden ze al zoo iets bijzonders. „Sono due” zeggen ze dan heel verrast. Dan mogen ze er om de beurt in kijken en nu wordt 't zelfs zoo, dat er haast elken dag een andere herdersjongen naar mij toekomt en naar 't spiegeltje vraagt. 't Is een heel prettig middel om hen te laten poseeren voor een teekening of een fotografie en ik zorg nu maar, het altijd bij mij te hebben. (Wordt vervolgd).

Drakenbloed en Drakenboomen.

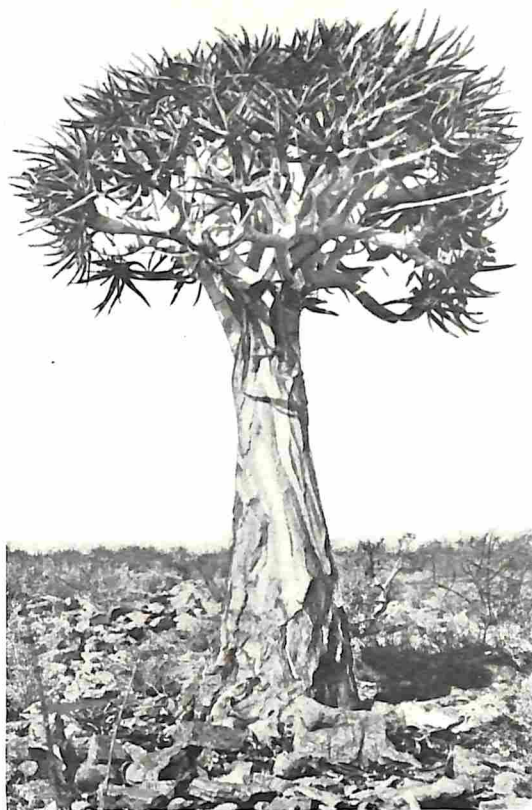
ONWILLEKEURIG zal de lezer bij dit opschrift aan oude verhalen en legenden denken, uit den tijd toen dappere ridders booze draken bekampten. Maar hoe geducht bovenstaande woorden ook tot hem mogen

Foto C. Steenbergh.

LANGS DE OVERIJSELSCH E VECHT. DE VECHT BIJ DE LAARBRUG NABIJ OMMEN.

spreken, zij vertegenwoordigen hier slechts een materie van den onschuldigen aard, plantenstoffen n.l., waarvan de roode kleur de menschen in vroegere tijden gebracht heeft verband te leggen tusschen die hun zoo wondere, vreemde stoffen en de monsters eener kinderlijke fantasie. ☼ Drakenbloed is een soort van rood gekleurde hars, welke in enkele verschillende planten wordt aangetroffen, en onder bepaalde omstandigheden uit stam, takken of vruchten naar buiten treedt, of zich afzet. ☼ Men onderscheidt tweeërlei soort van Drakenbloed, n.l. het Oost-Indische Drakenbloed en het Canarische Drakenbloed. Het eerste wordt voortgebracht door een Palmsoort, de *Daemonorops (Calamus) Draco* Willd, welke de moerassige wouden van Java, Sumatra, Borneo, enz. bewoont, het tweede door een *Dracaena*-soort, welke op de Canarische eilanden groeit, t. w. *Dracaena Draco* L. ☼ Volgens Luerssen wordt het Oost-Indische Drakenbloed o.a. van Batavia uit veelal in den vorm van staven, welke in palmen- of andere bladen gerold zijn, of wel in groote, rechthoekige koeken of onregelmatig gevormde klompen, in den handel gebracht. De zuiverste soorten zien er gelijkmatig donkerrood uit en geven bij afstrijking een bloedroode streep te zien; ze zijn op de gladde buitenzijde bijna zwart, terwijl de mindere soorten een lakroode kleur hebben. De groote stukken zijn ondoorzichtig, maar dunne schijfjes ervan zijn transparant. Het Oost-Indische Drakenbloed wordt nog wel eens voor artseneijkundige doeleinden gebruikt, in het bijzonder voor het kleuren van poeders, zooals tandpoeder e.d., en voorts bij de vernisfabricatie. ☼ Het hars wordt van de eironde, 2 cM. groote, scharlakenroode vruchten van genoemden palm gewonnen. De beste soorten worden verkregen door de rijpe, met een harskorst overtoegen vruchten in zakken te schudden; door deze behandeling wordt het hars van de vruchten afgeschuurd, waarna het van de meê losgeraakte vruchtdeeltjes wordt gezuiverd. Dan wordt het aldus gewonnen en gezuiverde hars in de zon of door warm water week gemaakt, en in stangen of kogels tesamen geperst. ☼ Voor de winning der mindere soorten worden de vruchten vooraf boven open vuur verhit, waarbij het hars in groote hoeveelheden naar buiten treedt; ook kookt men de gekneusde vruchten wel met water uit. ☼ Het Canarische Drakenbloed is geen product van vruchten, maar bevindt zich in stam en takken van de *Dracaena Draco* L. Het komt niet regelmatig in den handel voor. Dit hars is ook donkerrood, en wordt door insnijdingen in den stam gewonnen. ☼ Andere Drakenbloedsoorten worden door *Dracaena Ombet* Kotschy, een aan *D. Draco* nauw verwante soort uit Oost-Indië en Socotra, geleverd, alsmede door *Pterocarpus Draco* L. Van eerstgenoemden boom is het hars als Drakenbloed van Socotra bekend. Ook *Dracaena schizantha* Baker, van het kustland van Somaliland, levert Drakenbloed, maar dit komt niet in den handel en wordt slechts nu en dan door de inboorlingen gebruikt. ☼ Vervalschingen van het Drakenbloed vinden plaats door bijvoeging van was, van Dammerahars, en door met Fernambukhout gekleurde gummi. ☼ Ons plaatje stelt voor een flink exemplaar van *Dracaena Draco* L. of wel Drakenbloedboom der Canarische eilanden. Het is een boom uit de familie der *Liliaceae*, waarvan de stam een hoogte van 20, en een omvang van 5 Meter kan bereiken. Humboldt maakt gewag van een exemplaar, dat hij in 1799 op Teneriffe had gemeten, en welks stam op eenige voeten boven den grond een omvang had van 14 M., d.i. een doorsnede van pl. m. 5 Meter, bij een hoogte van 22 Meter. Deze boom, welke een groote vermaardheid heeft verkregen, en waarvan de ouderdom op 6000 jaren werd geschat, werd helaas in 1868 door een storm vernield. ☼ Dr. Morris maakt van dezen boom in het „Journal of the Horticultural Society” van 1895—96

EEN NOG NIET ZEER OUD EXEMPLAAR VAN DEN CANARISCHEN DRAKENBLOEDBOOM.
(*DRACAENA DRACO* L.)

melding, en zegt dat deze boom stond in den tuin van Villa Orotava, 75 voet hoog was, met een kroon van 78 voet in doorsnede. In Brown's „Madeira and the Canary Islands” (1894) wordt meegedeeld dat de holle stam den voormaligen inboorlingen als tempel diende, terwijl later de Spaansche veroveraars er de mis in lieten lezen. ☼ Thans zijn volgens Osbert Ward nog mooie exemplaren te vinden te Laguna, te Realijo albo en te Icod, op welke laatste plaats een exemplaar staat met een zeer dikken stam en welke geacht wordt 3000 jaren oud te zijn. De heer Th. J. Dinn, tuinarchitect te 's Gravenhage, die 25 jaar geleden geruimen tijd op de Canarische eilanden in den tuinbouw werkzaam was, heeft, naar hij mij meedeelt, toen een exemplaar te Laguna gemeten. De stam daarvan had, op 6 voet boven den grond, een doorsnede van 9 voet, terwijl de doorsnede van de kroon 30 voet bedroeg. Op 7 voet van den grond splitste de stam zich in 6 takken, welke elk 3 voet in doorsnede haalden. De vertakking gaat hooger op steeds verder, en herhaalt zich telkens. Merkwaardig is dat overal korte luchtwortels uit de takken naar omlaag groeien, die echter nooit den grond bereiken; een eigenaardigheid van dezen boom, die ook door andere reizigers is vastgesteld geworden en in wetenschappelijke boeken wordt vermeld. ☼

De hierbijgaande afbeelding geeft den habitus van den boom goed weer. Het is een nog niet zeer oud exemplaar, dat de veelmalige vertakking in de kroon duidelijk vertoont. Elke nieuwe tak eindigt in een rozet van dichtopeenzittende, stevige, zwaardvormige bladen, die 40 tot 65 cM. lang en 3 tot 4½ cM. breed zijn; ze zijn grijsgroen van kleur, veelnervig, en bezitten geen hoofd- of middennerf. De vertakte bloemtros is eindelingsch en vormt een pluim van pyramidalen vorm, vol kleine, groenachtige bloempjes, welke opgevolgd worden door oranjegele bessen, die vaak niet meer dan één zaad bevatten, en dan ongeveer zoo groot zijn als een kerspit. ☼ In de oude, sedert afgebroken Palmenkas van den Amsterdamschen Hortus, stond jarenlang een exemplaar met een ijle kroon, waarvan de stam, één meter boven den grond gemeten, een doorsnede had van circa 20 cM. De kroon was aangelegd door een drietalige vertakking, ongeveer 3½ meter boven den grond, blijkbaar na de vorming van den eersten bloemtros. Deze drie takken hadden zich elk ook weer in tweeën of drieën vertakt, terwijl deze later zich wederom drie-, een enkele twee- of éénmaal vertakt hadden en waarvan elke tak eindigde in een rozet van stijve, grijsgroene bladeren. De kroon vertoonde zoo een twaalfstal

„koppen”, die alle op ongeveer gelijke hoogte in een gebogen vlak waren opgegroeid, en zoo een goed beeld te zien gaven van de ontwikkeling en vorming van de kroon tot in hoogen ouderdom. Bijna elk jaar kwamen eenige koppen tot bloei en werden ook tal van kiemkrachtige zaden gevormd. ☼ Het vertakken van den Canarischen Drakenboom heeft telkens plaats als de takken uit het hart van het bladerrozet een bloempluim ontwikkeld hebben. Wijl de bloei eindelingsch is, wordt daarmede de lengtegroei van den tak stopgezet en worden, terzijde van den bloem(vrucht)-stengel, in de oksels der bladen, twee of meer nieuwe koppen gevormd, die tot nieuwe takken uitgroeien, welke zich dan weer net zoo lang verlengen, tot ook zij op hun beurt gaan bloeien, om na den bloei te gaan vertakken. Zoo ontstaat een dichte, zware, schermvormige kroon, die bij de eeuwenoude exemplaren vele honderden van bladkoppen kan tellen. Opvallend is de teekening der takken en, bij jeugdige exemplaren, ook van den afgeworpen bladen. ☼ Helaas heeft het exemplaar in den Hortus een verhuizing naar de inmiddels nieuw gebouwde Palmenkas niet lang overleefd. De plant stond in de oude kas in den vollen grond uitgeplant, en hoewel ze vooraf in een kuipje was overgeplant, de verplaatsing greep te zeer in haar

gevestigd bestaan in; niettegenstaande alle zorgen is ze in haar nieuwe omgeving geleidelijk achteruitgegaan en ten slotte gestorven. Oude boomen, dat bleek ook hier weer, moet men rustig laten staan. Gelukkig had de oude plant in de laatste jaren herhaaldelijk en overvloedig kiemkrachtig zaad gegeven en werden daaruit eenige jonge planten opgekweekt. Thans staat er in de nieuwe Palmenkas een afstameling van het oude exemplaar, een jeugdig boompje van een paar meter hoogte, met een kerngezonden, stevigen stam en een reusachtig bladerrozet, waarvan de bladen, in tegenstelling met die van het voormalige moederexemplaar, lang, riemvormig en sierlijk overgebogen zijn, een bewijs van jeugd en weelderig leven, hetwelk de hoop wettigt, dat ze het oude exemplaar eenmaal op waardige wijze zal vervangen. ☒ Besluiten we dit artikel met de opmerking dat de Drakenboom der Canarische eilanden, zoo karakteristiek als hij is in gevorderden ouderdom, in jeugdform een zeer decoratieve plant is, die als sierplant in de kamer en gematigde kas een goed figuur maakt, daarbij sterk is en geen bijzondere zorgen vraagt.

A. J. VAN LAREN.

D'Gooyse Boer.

SEDERT jaar en dag heb ik hem daar zien staan in zijn ouderwetsche, Zondagsche plunje, het oolijke Gooische boertje, al maar uitkijkende op het drukverkeer over de Vechtbrug te Muiden. Eerlijk gezegd, schonk ik nooit bijzondere aandacht aan hem, zoodat het nimmer in mij opkwam moeite te doen om nadere gegevens omtrent zijn herkomst te verkrijgen, totdat de Redacteur van „Buiten” mij het portret van dit „Goyers kint” toezond met verzoek er iets over te schrijven. Ik ben toen op informatie uitgegaan, maar het onderzoek had geen resultaat en, ik zeg er bij, tot mijn spijt, want ik was zoo waar nu opeens belang gaan stellen in het boertje met zijn kuitbroek en gepluimde muts. Hoe van Lennep en Ter Gouw aan de wetenschap kwamen dat „voor anderhalve eeuw een Gooische boer te Muiden in het hoekhuis tegenover de sluis een herberg opzette en zichzelf levensgroot, in steen gehouwen, boven de deur plaatste” is mij onbekend, evenzeer als de Muidenaren er onkundig van zijn. ☒ Intusschen doet zijn attriboot bestaande in tabaksbladeren, gehouden in de rechterhand, terwijl de linker rust op een zuil van gerolde tabak — geen kazen, zooals een Muidenaar er in meende te onderscheiden — onwillekeurig denken aan den alom bekenden *Jan Tabak*, wien bij vroedschapsbesluit van 17 Mei 1687 vergunning verleend werd tot oprichting van de herberg „Sandbergen”, zooals de naam oorspronkelijk luidde, aan den Amersfoortschen Straatweg, nabij Naarden tegenover de Galgesteeg, d.i. de tegenwoordige Godelinde Weg. Zijn eigenlijke naam was Jan Jacobs, die zich, volgens sommigen, te Bussum „in een drankwinkel geneerde”, d.w.z. met verkoop van drank den kost verdiende. Of hij zijn bijnaam „Jan Toebaxman” ontleende aan de omstandigheid dat hij aan klanten en voorbijgangers gestopte pijpen verkocht, gelijk voorheen in de taveernen placht te geschieden, of aan het feit dat hij tabak verbouwde, daarover zijn de geleerden het, gelijk over zoo menig ander ding, nog altijd niet eens. Wel is het aan geen twijfel onderhevig dat om en bij Naarden voorheen tabak geplant werd, getuige o.a. hetgeen wij lezen in een, in dichtmaat geschreven, boek, dat in slechts enkele exemplaren ten behoeve van de kinderen van den auteur gedrukt werd, t.w. den grondbezitter J. P. van Rossum, die op de plek, waar eenmaal de, op 8 December 1813 door

Foto C. Steenbergh.
GEVELSTEEN IN EEN
HUIS TE MUIDEN.

de Franschen in brand gestoken herberg „Jan Tabak” stond, het landhuis „Zandbergen” voor zich liet bouwen. In dit eigenaardige boek, dat mij welwillend ter inzage werd verstrekt, verhaalt de schrijver o.a. hoe hij op „Berghuis” aan den Huizer Weg nabij Naarden — welk landgoed, naar de beschrijving te oordeelen, een eldorado was, waar koffieboom en theeboom in bloei stonden alsook de banaan groeide — met succes tabak verbouwde. Het beeld in den gevel van de herberg te Muiden bewaart nog altijd de herinnering aan de voormalige Gooische Tabakplantages. Niet zelden ook werd op het uithangbord van een verkooper van het nicotiaansche kruid een „Gooische Boerin” aangetroffen, hetgeen zich verklaren laat uit de omstandigheid dat algemeen van haar bekend was, dat zij bij het landwerk het rooken van een pijpje tabak evenmin versmaadde als de „Gooische Boer”. En, immers, zij behoeften op geen blaadje te kijken! F. W. DRIJVER.

DE GEHEIMZINNIGE DOOD VAN Mr. SERLES

14) door W. B. M. FERGUSON.

„ZOOALS ik je onlangs al zei”, viel ik hem in de rede, „was Miss Gregory verlangend kennis met je te maken. Ik heb haar juist gezegd, dat je in haar onschuld gelooft; en ook het verhaal gedaan van onze proefneming in het huis in de Tiende Straat. Ik dacht, dat je tijdens mijn afwezigheid hier zou zijn gekomen, want ik ben twee dagen in Philadelphia geweest.” „Om een onderzoek in te stellen naar Mr. Warburton's verleden?” vroeg Jimmie met een vroolijke schittering in zijn oogen. „Dat spijt me, want ik had je die moeite kunnen besparen.” Hij haalde een portefeuille voor den dag en zocht daaruit een met de schrijfmachine beschreven vel papier, waarop een korte levensbeschrijving van Warburton stond van den dag zijner geboorte af. Het was een veel nauwkeuriger en ongetwijfeld ook juistere geschiedenis, dan het mij gelukt was te verkrijgen. „Nee, dat is geen werk van mij persoonlijk”, zei Jimmie in antwoord op mijn verbaasden blik. „Het Centrale Bureau

Foto C. Steenbergh.

GEVELFRAGMENT VAN EEN IN 1781 GEBOUWD PATRICISCH HUIS
TE SCHIEDAM, THANS KANTONGERECHT.

te Philadelphia heeft het mij toegezonden." „Dus is hij bekend bij de politie?" riep ik uit. ☒ Als antwoord gaf Blunt mij de „levensschets" en wees op de volgende passage: „1918. Gearresteerd op verdenking betrokken te zijn bij de Brock-zaak. Ontslagen wegens gebrek aan bewijs". „Wat was de „Brock-zaak?" ik ben dat jaar in Cuba geweest." „Nou, 't was geen heel mooie geschiedenis", antwoordde Jimmie met een verontschuldigenden blik op Isabel. „Mrs. Brock was beschuldigd van poging om haar man te vergifigen en — nu ja, men zei, dat er iets bestond tusschen haar en Warburton, en dat hij haar het vergif verschaft had — cyaniet van potassium. Brock is er niet aan gestorven en leeft op het oogenblik nog gelukkig met zijn vrouw. Er was feitelijk geen enkel bewijs tegen haar en Warburton. Ik voor mij, geloof, dat Brock zichzelf vergiftigd heeft om zijn vrouw angst aan te jagen, want hij is een vreemdsoortig mensch. Maar de zaak is eigenlijk nooit heelemaal opgehelderd." ☒ Even later zag ik de volgende aantekening. „1920. — Gearresteerd bij den inval in het huis van Professor Sitka. Vrij gelaten." „Was Sitka niet de beruchte zoogenaamde sterrekundige en waarzegger?" „Jawel", antwoordde Jimmie knikkend. „Hij heeft schatten geld verdiend voor z'm zout op den staart legden — pardon", voegde hij er voor Isabel buigend aan toe, „voor ze hem arresteerden. Zij dachten, dat Warburton zijn medeplichtige was, maar hij kon bewijzen, dat hij in goed geloof les nam bij Sitka." Verder bevatte de „schets" niets van belang. ☒ „U bent toch niet van meening, dat Mr. Warburton op eenige wijze betrokken is bij den moord op mijn oom!" riep Isabel uit, die met verbazing en ongeloofigheid naar ons gesprek geluisterd had. „Mr. Tynon heeft het idee geopperd, dat u misschien dien avond bedwelmd bent geworden", zei Jimmie. „En — nu ja, Warburton is apotheker. U ziet welk verband daartusschen bestaat, niet waar? En nu, Miss Gregory", zei hij op geheel veranderden toon, terwijl hij zijn lorgnet afnam en zijn stoel dichterbij den haren schoof, „moesten wij maar ter zake komen, als u 't goed vindt. Laten wij eens nauwkeurig alle gebeurtenissen nagaan, die den dood van uw patroon zijn voorafgegaan. Wilt u zoo goed zijn mij ten volle uw aandacht te schenken?"

IX

☒ „In de eerste plaats", vervolgde Jimmie, terwijl Isabel hem verbaasd aankeek over die plotselinge en volkomen verandering, „weet u ook, of Mr. Serles vaak de klassieke schrijvers bestudeerde? Ik heb een exemplaar van Virgilius in den salon gevonden, dat er uitzag, alsof het vaak in de handen was geweest. Mag ik aannemen, dat het zijn exemplaar was?" ☒ Isabel knikte toestemmend, verbaasd over die schijnbaar onbelangrijke vraag. „Ja, hij zat altijd in Virgilius te lezen." „Is u ook een reden bekend, waarom hij een bepaalde passage zou hebben aangestreept, Miss Gregory? Die beginnend met: „Turne quod optanti divum —" Ik zou zoo zeggen, dat de potloodstrepen nog geen maand oud zijn. Denkt u eens goed na, alstublieft." „Het helpt niets", zei Isabel met gefronste wenkbrauwen van het harde nadenken. „Ik ben er van overtuigd, dat ik het me zou herinneren, als hij die woorden had gezegd. Maar ik kan me niet herinneren dat hij ooit die passage heeft aangehaald." „Mr. Serles trok zich het verlies van zijn smaragden erg aan?" vervolgde Jimmie, schijnbaar in 't minst niet teleurgesteld. „Heel erg", zei Isabel. „De inbraken hadden hem zeer geschokt en uit wat hij een enkelen keer wel eens zei, meende ik te mogen

opmaken, dat hij hieromtrent een eigen theorie had. Tenminste hij bestudeerde de zaak ernstig — behalve nog, dat hij Commissaris Cary zooveel mogelijk hielp — want moeilijke vraagstukken en geheimzinnige gebeurtenissen interesseerden Mr. Serles altijd in hooge mate." „En in dit geval werd het verlokken den denkbeeld een duister probleem te kunnen oplossen, uit den aard der zaak versterkt door het natuurlijke verlangen zijn gestolen smaragden terug te krijgen", vulde Blunt aan. „En heeft hij toen niet de een of andere opmerking gemaakt dat het toeval beter was dan het verstand, of dat het de grootste sluwheid kon verijdelen? Of iets anders in dien geest?" „O ja, dat heeft hij gedaan", riep Isabel uit, zonder een oogenblik te aarzelen. En toen zij den blik in Jimmie's oogen begreep, voegde zij er blozend aan toe: „Is dat de vertaling van die regels in Virgilius, die u aanhaalde?" „Zoo ongeveer", zei Jimmie. „Maar het is uw schuld niet, Miss Gregory, dat u ze niet dadelijk herkende." „Het beetje Latijn, dat ik ooit gekend heb, ben ik weer vergeten", erkende zij; „maar ik herinner me duidelijk, dat Mr. Serles een opmerking maakte ongeveer zooals u aanduidde. Het was een paar dagen na het verlies der smaragden. Hij scheen door het een of ander erg opgewonden en ik zou bijna zeggen ontsteld; en voor ik wegging, haalde hij een enveloppe uit zijn zak. Er zat een fotografische plaat in, en terwijl hij deze tegen het licht hield, merkte hij zuchtend op: „Geloof u mij, Miss Gregory, hoe langer ik leef, hoe meer ik overtuigd word van de betrekkelijke waardeloosheid van het menschelijk vernuft. We mogen zoo slim en zoo voorzichtig zijn als we willen, toch kan één enkel toeval de mooiste bedachte plannen volkomen en onherstelbaar vernietigen." Ik herinner mij zijn woorden, ofschoon ik ze dadelijk vergat omdat ik ze op dat oogenblik niet begreep; tot u ze me nu weer voor den geest bracht." „Hebt u gezien wat het voor een plaat was?" vroeg Blunt kalm. „Bijvoorbeeld of ze gebruikt was?" „Jawel. Mr. Serles was een uitstekend fotograaf en had verscheiden foto's gemaakt van

Foto Sandijck.

OP MARIËNDAAL BIJ ARNHEM.

zijn smaragdenverzameling; en toen hij er van sprak dat het toeval soms de beste plannen doet mislukken, dacht ik, dat hij alleen een plaat bedorven had. Maar toen ik er tegen het licht doorheen keek, zag ik dat het geen smaragd was dien ik zag, maar iets wat leek op twee duimen, of eerder duim-afdrukken. Ik vroeg hem wat het was, maar hij stak de plaat in zijn zak en zei verder niets. Toen bemerkte ik, dat hij ernstig zat te peinen en blijkbaar mijn vraag niet gehoord had." „En noch toen, noch bij een latere gelegenheid is verder over die zaak gesproken?" „Nee. Ze was voor mij te onbelangrijk om ze te onthouden. En bovendien zou ik niet aangedrongen hebben op een verklaring, als hij die niet uit zichzelf gegeven had." „De smaragdenverzameling werd in de bibliotheek bewaard?" „Jawel, in een pantser-stalen juweelen kistje; en dat stond weer weggesloten in de brandkast." „Een ouderwetsch vod", voegde Jimmie er aan toe. „Er is geen dynamiet voor gebruikt, want wie geen volleerde dief was, kon nog de combinatie vinden. Werden de letters iederen dag veranderd?" „Dat weet ik niet, want ik kende de combinatie niet. Maar nadat de andere inbraken hadden plaats gehad, vermoed ik, dat Mr. Serles, al was 't maar als voorzorgsmaatregel, ze wel iederen dag veranderd zal hebben." „Weet u ook waar die plaat is gebleven, of de afdrukken, die er wellicht van gemaakt zijn?" „Nee". Daarop vroeg Blunt haar te herhalen wat zij bij de lijkschouwing als getuige gezegd had en zij deed dit.

(Wordt vervolgd).